

การประชุมขับเคลื่อนการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลในการคัดกรองรอยโรคเสี่ยงมะเร็งและมะเร็งช่องปาก

วันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๔.๓๐ น.

ณ ห้องประชุมสำนักทันตสาธารณสุข อาคาร ๕ ชั้น ๓ กรมอนามัย

วัตถุประสงค์การดำเนินงานรอยโรคเสี่ยงมะเร็งและมะเร็งช่องปาก

๑. เพื่อเฝ้าระวังและลดปัจจัยเสี่ยงของการเกิดรอยโรค oral PMD
๒. เพื่อเพิ่มการเข้าถึงบริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ early detection รอยโรค
๓. เพื่อพัฒนาให้เกิดการดูแลต่อเนื่องครบวงจร ส่งเสริมป้องกัน-รักษา-ฟื้นฟู

วัตถุประสงค์ของการประชุมครั้งนี้

เพื่อหารือการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการดำเนินงาน ในส่วนของการพัฒนาค้นหาข้อมูล โดยเริ่มทดลองด้วยข้อมูลจากการคัดกรองปัจจัยเสี่ยง

ผู้เข้าร่วมประชุม

ทันตบุคลากรจาก ศูนย์ทันตสาธารณสุขระหว่างประเทศ ศูนย์อนามัยที่ ๔ สระบุรี จังหวัดเชียงราย
บุรีรัมย์ ปทุมธานี อุบลราชธานี

ผู้เกี่ยวข้องจากสถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บุคลากรจากสำนักทันตสาธารณสุข

รวมทั้งสิ้น ๒๕ คน

เริ่มประชุมเวลา ๙.๐๐ น

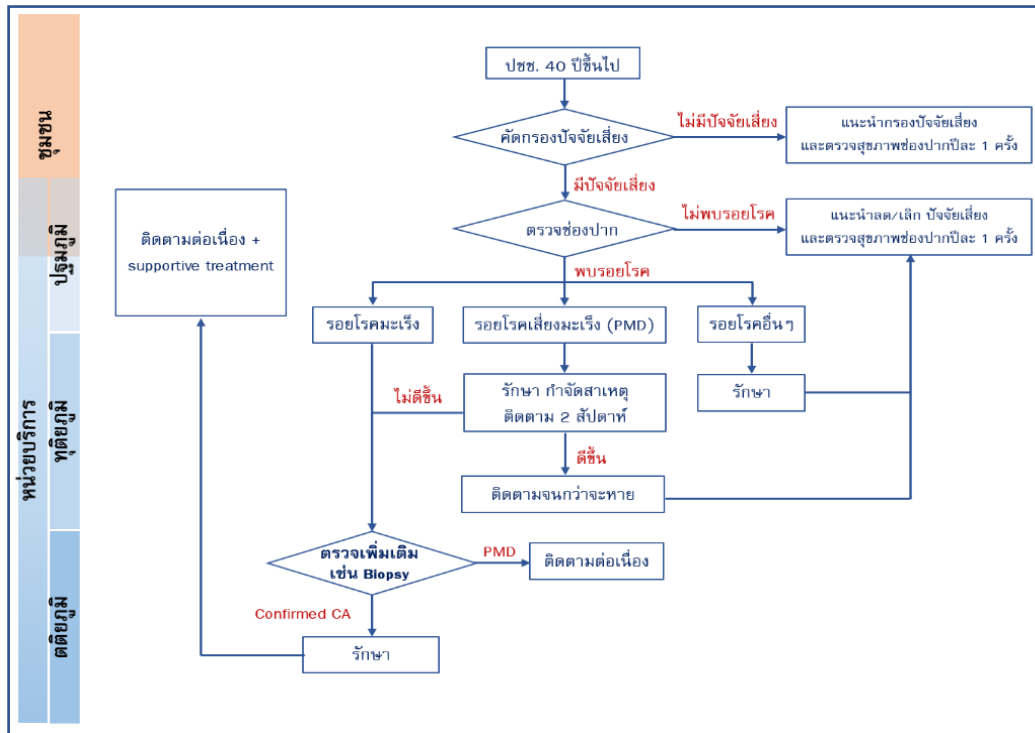
วาระที่ ๑ : เรื่องที่ประธานแจ้งให้ทราบ

วาระที่ ๒ : รับรองรายงานการประชุม

ไม่มี

วาระที่ ๓ : เรื่องแจ้งเพื่อทราบ

๓.๑ รูปแบบการดำเนินงานรอยโรคเสี่ยงมะเร็งและมะเร็งช่องปาก

ในปัจจุบัน มีการพัฒนา/นำเครื่องมือ digital มาใช้ในการดำเนินงานในขั้นตอนต่างๆ เช่น

- เครื่องมือคัดกรองของเขตหรือจังหวัดต่างๆ มีการพัฒนาขึ้นในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น website, application หรือ google form โดยมีทั้งการทำร่วมกันในระดับจังหวัด ระดับเขต และในแบบ platform ที่เปิดให้ผู้สนใจสามารถนำไปใช้ได้
- เริ่มมีการนำ intraoral camera มาใช้ในระดับชุมชน หรือ หน่วยบริการปฐมภูมิ
- มีการพัฒนา Teledentistry เพื่อให้ประชาชนปรึกษาบุคลากรได้เมื่อเจอรอยโรค หรือ เพื่อการปรึกษา/ส่งต่อเคสระหว่างบุคลากรด้วยกันเอง
- รวมถึงมีการพัฒนา function ของ AI service เพื่อเป็นเครื่องมือหนึ่งสำหรับช่วยบุคลากรในการตัดสินใจส่งต่อ/รักษา ซึ่งขณะนี้ทางศูนย์ทันตสาธารณสุขระหว่างประเทศ (ศทป.) ได้มีการพัฒนาเรื่องของ AI สำหรับรอยโรค PMD ขึ้น

๓.๑.๒ AI service ในการคัดกรองรอยโรคในช่องปาก

โดย ทพ.ดร.แมนสรวง วงศ์อภัย ผู้อำนวยการศูนย์ทันตสาธารณสุขระหว่างประเทศ

ศทป. ได้มีการพัฒนาเครื่องมือคัดกรองรอยโรคเสี่ยงมะเร็งและมะเร็งช่องปาก “RiskOCA” อย่างต่อเนื่อง มีการปรับเปลี่ยนจากรูปแบบ application เป็น Web application เพื่อความสะดวกในการใช้งาน โดยหนึ่งในฟังก์ชันของ Web application นี้ คือ AI service ภาพทางคลินิก และ ภาพทางhistology เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยทันตบุคลากรในการตัดสินใจวางแผนการรักษาหรือส่งต่อผู้ป่วย

วาระที่ ๔ : เรื่องเพื่อพิจารณา

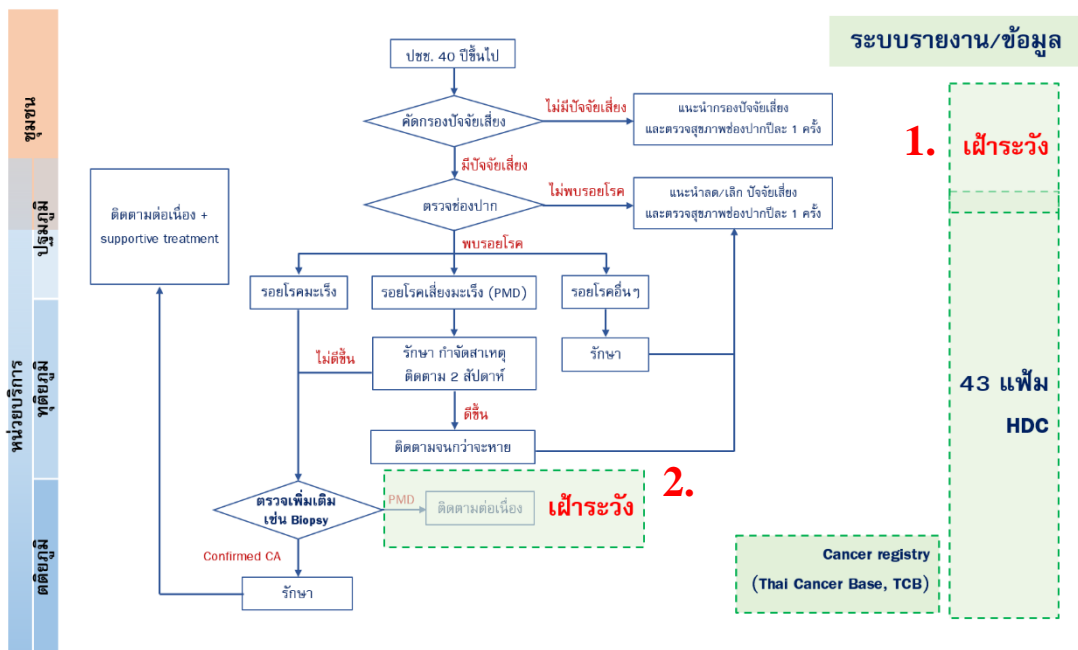
๔.๑ การพัฒนาคลังข้อมูลการคัดกรองรอยโรคเสี่ยงมะเร็งและมะเร็งช่องปาก

ประเด็นเสนอเพื่อพิจารณา : ชุดข้อมูลที่จะเชื่อมต่อ/แลกเปลี่ยนและเก็บบนคลังข้อมูล

ในปัจจุบัน การดำเนินงานเรื่อง oral PMD และ oral cancer นั้น ข้อมูลในส่วนของ การตรวจรอยโรค ตัดชิ้นเนื้อ วินิจฉัย รักษา นั้น มีการคีย์ข้อมูลใน ๔๓ แฟ้ม มีบางรายการออกรายงานในระบบ HDC เช่น ข้อมูล service plan สาขาสุขภาพช่องปาก รายการที่ ๑๗.๒๑ และ ๑๗.๒๒ ร้อยละผู้ที่มีรอยโรค PMDs ซึ่งจะนับผู้ที่ได้รับการลงทะเบียนวินิจฉัยแล้ว

ในกรณีที่เกิดตรวจยืนยันแล้วว่าเป็น oral cancer จะมีระบบ cancer registry เข้าสู่ Thai Cancer Base <http://tcb.nci.go.th/> ที่มีการพัฒนาโปรแกรมขึ้นมาเพื่อใช้ในการทำทะเบียนมะเร็ง โดยให้ข้อมูลโรคมะเร็งทั้งประเทศ เชื่อมต่อเป็นฐานข้อมูลเดียวกันโดยการคีย์ข้อมูลครั้งเดียว ได้ทั้งทะเบียนมะเร็งระดับโรงพยาบาล และทะเบียนมะเร็งระดับประชากร

ข้อมูลส่วนที่ยังเป็น gap ในระดับภาพรวมจะเป็นส่วนของการส่งเสริมป้องกันและเฝ้าระวังใน ๒ ส่วน คือ ๑) การเฝ้าระวังปัจจัยเสี่ยงและรอยโรค ๒) การเฝ้าระวังกลุ่ม PMDs

เพื่อให้เห็นภาพรวมสถานการณ์ในระดับประเทศ ทั้งส่วนของสถานการณ์สภาวะทันตสุขภาพของ ประชากร และ สถานการณ์การดำเนินงานของพื้นที่ เช่นเดียวกับการดำเนินงานส่งเสริมป้องกันอื่นๆ จึงขอเสนอให้มีการร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนส่งเสริมป้องกันและเฝ้าระวัง โดยเริ่มที่ข้อมูลเฝ้าระวังส่วนที่ ๑ ก่อน เนื่องจากมีการดำเนินงานการคัดกรองปัจจัยเสี่ยงและรอยโรคและเก็บรวบรวมข้อมูลในช่องทางต่างๆ ในระดับ จังหวัดและกลุ่มจังหวัด อยู่เต็มแล้ว

โดย รายการข้อมูล ที่เสนอให้มีการเชื่อมต่อกัน ได้แก่

๑. ข้อมูล ๔ ปัจจัยเสี่ยง; บุหรี่ แอลกอฮอล์ เคี้ยวหมาก และ ฟันเทียมหลวม

เสนอเริ่มทดลองพัฒนาค้างข้อมูล ด้วย ๔ ปัจจัยเสี่ยงนี้ โดยอ้างอิงตามแนวทางคัดกรอง รอยโรคเสี่ยงมะเร็งและมะเร็งช่องปาก ปี ๒๕๖๒ ที่มีการจัดทำร่วมกับ ราชวิทยาลัยทันตแพทย์, ราชวิทยาลัยโสต ศอ นาสิก, สถาบันการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญ

นอกจากนี้ ทั้ง ๔ ข้อยังเป็นปัจจัยเสี่ยงที่แบบฟอร์มคัดกรองต่างๆมักมีการเก็บข้อมูลไว้

๒. ข้อมูลผลการตรวจช่องปากคัดกรองรอยโรค Oral PMD

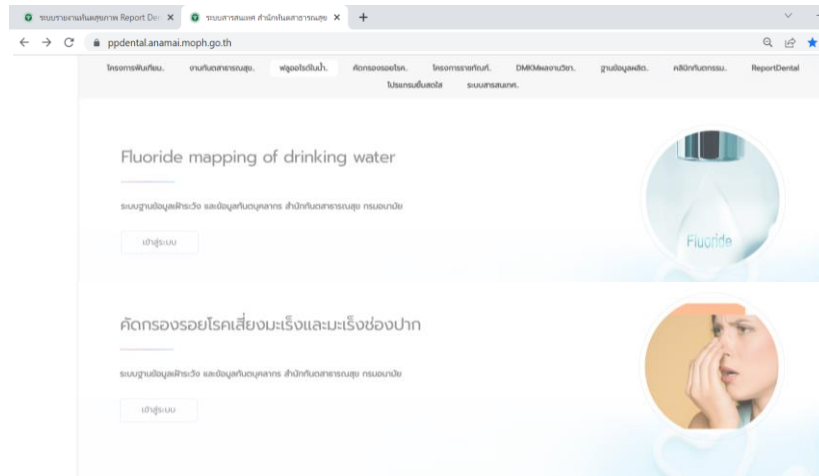
(ร่าง)รายการข้อมูลการคัดกรองรอยโรคเสี่ยงมะเร็งและมะเร็งช่องปาก (กลุ่มอายุ 40 ปี ขึ้นไป)

รายการข้อมูล	รูปแบบการเก็บข้อมูล	กลุ่มข้อมูล	ผู้นำเข้าข้อมูล	ช่องทางการนำเข้า	รูปแบบในการแลกเปลี่ยนข้อมูล
สูบบุหรี่	0=ไม่เคยสูบ, 1=เคยสูบแต่เลิกแล้ว 2=ยังสูบจนถึงปัจจุบัน	Health Behavior	อสม. ประชาชน บุคลากร	-Applications -แบบฟอร์มคัดกรอง	Open API CSV file
ดื่มแอลกอฮอล์	0=ไม่ดื่ม, 1=ดื่มเฉพาะเทศกาลหรือวันพิเศษ 2=ดื่มเป็นประจำ	Health Behavior	อสม. ประชาชน บุคลากร	-Applications -แบบฟอร์มคัดกรอง	Open API CSV file
เคี้ยวหมาก	0=ไม่เคยเคี้ยว, 1=เคยเคี้ยวแต่เลิกแล้ว 2=ยังเคี้ยวจนถึงปัจจุบัน	Health Behavior	อสม. ประชาชน บุคลากร	-Applications -แบบฟอร์มคัดกรอง	Open API CSV file
มีการใส่ฟันเทียมที่หลวม/ไม่พอดี	0 = ไม่มี 1 = มี	Risk factor	อสม. ประชาชน บุคลากร	-Applications -แบบฟอร์มคัดกรอง	Open API CSV file
ลักษณะรอยโรค สีแดง / สีขาว / แผล/ก้อนเนื้องอก ในช่องปาก	0 = ไม่มี 1 = มี	Oral Status	ทันตบุคลากร	-Applications -แบบฟอร์มคัดกรอง	Open API CSV file

เสนอนำเข้าข้อมูลโดย register ด้วยเลขบัตรประชาชน เพื่อสามารถแสดงผลของ 4 ปัจจัยเสี่ยง กับ การมีรอยโรคได้ และเป็นการเตรียมเผื่อถึงการเชื่อมข้อมูลอื่นๆในอนาคตด้วย อย่างไรก็ตาม ในการแสดงผลสถานการณ์นั้น จะแสดงเป็นข้อมูลตัวเลขระดับประชากรเท่านั้น

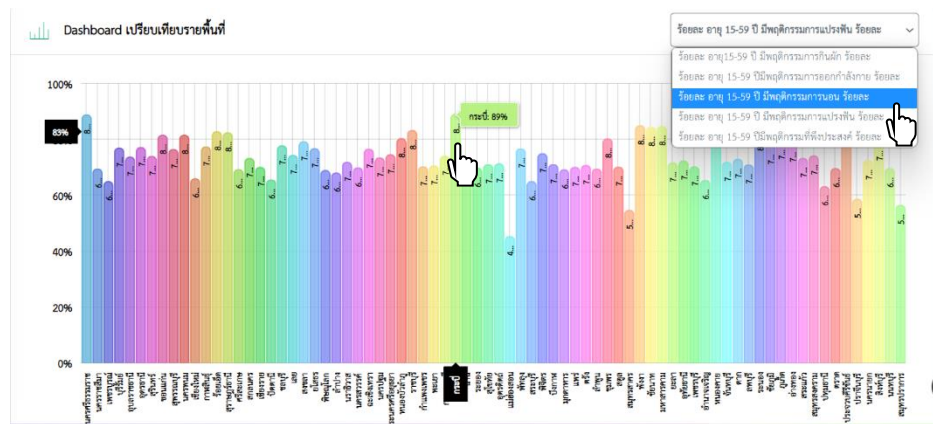
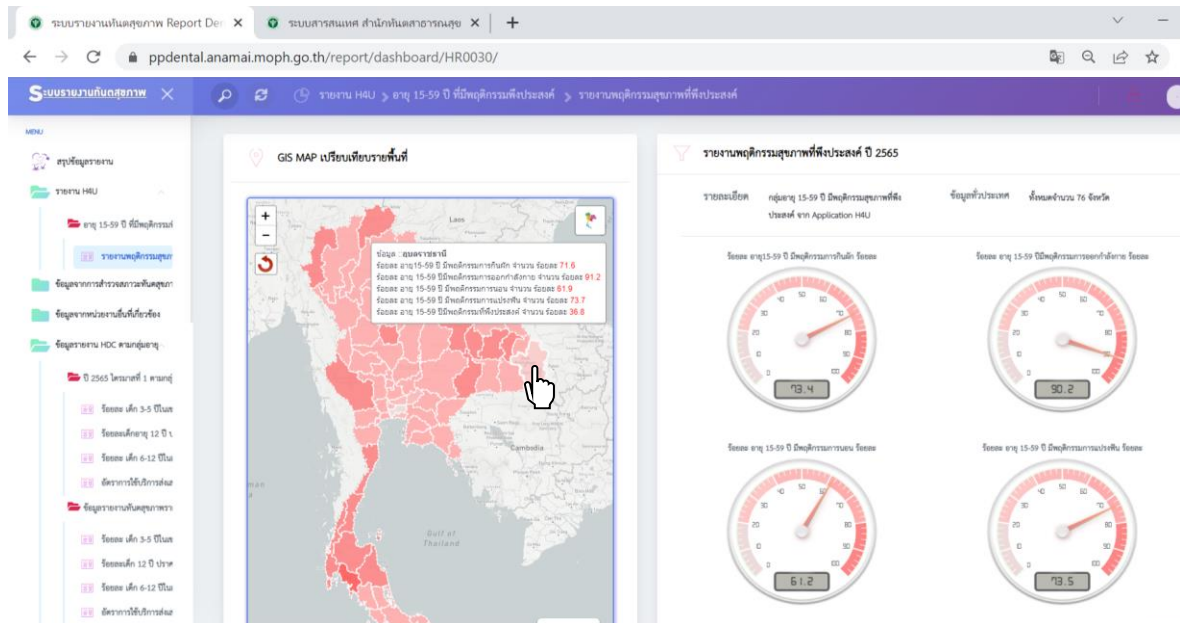
(การขอเข้าถึงข้อมูลในระดับบุคคล ต้องมีการกำหนดลำดับขั้นในการเข้าถึงต่อไป)

ช่องทางรายงานสถานการณ์ : เสนอช่องทาง website <https://ppdental.anamai.moph.go.th/> ซึ่งเป็นระบบสารสนเทศด้านทันตสาธารณสุขที่มีการรายงานสถานการณ์สภาวะสุขภาพช่องปาก งานส่งเสริมป้องกัน และ งานด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ฟลูออไรด์ในน้ำดื่ม, ผลิตภัณฑ์สุขภาพช่องปาก ที่มีการประมวลผลข้อมูลจากช่องทางต่างๆ เช่น dentalแฟ้ม, H&U, การสำรวจต่างๆ อย่างต่อเนื่องอยู่เดิมแล้ว

รูปแบบข้อมูลนำเสนอเป็น dashboard ในแต่ละประเด็น ในระดับประชากร มีภาพรวมในระดับประเทศ และดูสถานการณ์สรุปตามรายจังหวัดได้

ตัวอย่างเป็น ข้อมูลพฤติกรรมพึงประสงค์ นำเข้าข้อมูลจาก HDC

มติที่ประชุม

เห็นชอบตามรายการข้อมูลเฝ้าระวังที่นำเสนอ และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังนี้

- ให้ทบทวนนิยามความเสี่ยงของแต่ละรายการ เพื่อให้สามารถเชื่อมข้อมูลระหว่างแหล่งต่างๆ ได้
- ควรมีการรวบรวมข้อมูลจากพื้นที่ที่มีการเก็บข้อมูลเฝ้าระวังปัจจัยเสี่ยงในรูปแบบต่างๆ เพื่อประมวลผลและพัฒนาการใช้เครื่องมือคัดกรองที่เหมาะสม
- เสนอให้จัดทำรหัสมาตรฐานในการคัดกรองรอยโรคเสียงมะเร็งและมะเร็งช่องปาก เพื่อลงข้อมูลในระบบ HDC รวมทั้งพัฒนาให้เชื่อมต่อกับข้อมูลจากระบบเฝ้าระวังต่อไป

วาระที่ ๕ : เรื่องอื่นๆ (ถ้ามี)